

Opinions of School Administrators and Counselors Regarding Psychological Counseling Services at School: A Qualitative Review*

Uğur ÇAPULCUOĞLU¹ and Bülent GÜNDÜZ²

¹Davultepe Atatürk Secondary School, Mezitli, Mersin, Türkiye,

²Mersin University, Faculty of Education, Yenişehir, Mersin, Türkiye.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 21.04.2016

Received in revised form

03.01.2017

Accepted 19.01.2017

Available online

09.02.2017

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the opinions of school psychological counselors and administrators regarding the school psychological counseling process based on the themes of qualification, need, support, student approach and limitations. It was a descriptive study assessing a particular situation in which qualitative research techniques are used. The study group consisted of 15 school administrators and 15 school psychological counselors from five primary, five secondary and five high schools in the Mezitli district of Mersin, Turkey. Both participant groups were from the same schools, and selected using the convenience sampling method (availability method), which a non-probability sampling method. In this study, an open and closed ended questionnaire form consisting of interpretation and listing question, and developed by the researchers, was used as data collection tool. The form also reflect the study's five main themes. Participating school psychological counselors noted that it is essential for school administrators to display a supportive and facilitating attitude, and that they regularly provide the necessary materials and equipments for counseling services. In addition, it was determined that most participating counselors considered negative attitudes towards student-centered approaches and psychological counseling and guidance services as the important obstacle to the provision of these services. School administrators also emphasized the importance of ensuring cooperative work between counselors and the school administrators and teachers, and of providing seminars in the related fields. Furthermore, these administrators described that they provide the necessary materials and equipments to psychological counselors, and that they take their opinions and suggestions into consideration. Finally, school administrators also stated that the large number of students in schools and class is one of the obstacles for effective psychological counseling and guidance services.

© 2017 IOJES. All rights reserved

Keywords:

Psychological counselor, school administrator, psychological counseling and guidance services, competencies, needs, perceptions, supports, limitations

Extended Summary

Purpose

Psychological counseling and guidance services require all its participants to work in cooperation. According to Gündüz, Tunç and İnandı (2014, p. 20), although the work of school psychological counselors is important for ensuring that psychological counseling and guidance services are provided with the desired quality and quantity, the participation of the school administrators to the process is also indispensable, since they are one of the important constituents of the school system. For this reason, the views of both school psychological counselors and school administrators are of great importance. However, an examination of the relevant literature reveals that previous studies on the subject are mostly quantitative. Therefore, we believe

*This article was presented in the 13th Psychological Counseling and Guidance Congress in Mersin, 7-9 October 2015.

Corresponding author's address: Davultepe Atatürk Secondary School, Mezitli, Mersin, Turkey.

Telephone: +090 (505)2581134

Fax: +090 (324) 4814566

e-mail: ugurugca@hotmail.com

DOI: <https://doi.org/10.15345/iojes.2017.02.015>

that a qualitative study addressing the opinions of school psychological counselors and school administrators about school the psychological counseling process would make a significant contribution to the field. The aim of this study is to examine the opinions of school psychological counselors and administrators regarding the school psychological counseling process based on five themes, which are qualification, need, support, student approach and limitations.

Method

This descriptive study aims to determine the opinions of school psychological counselors and school administrators by using qualitative study techniques. The study group was composed of 15 school administrators and 15 school psychological counselors from the same schools in the Mezitli district of Mersin, Turkey. Participants in both groups were from the same schools and selected using the convenience sampling method (availability method), which is a non-probability sampling method. In this study, an open and closed ended questionnaire form consisting of interpretation and listing question, and developed by the researchers, was used as data collection tool. Data obtained from tis study were then evaluated using content analysis.

Results

Participating psychological counselors described the school administrators' supportive and facilitating attitudes towards school psychological counseling and guidance services (n=9) as a sub-type of professional proficiency. In addition, the school administrators indicated that the school psychological counselors' interview with students, keep their secrets and thus they gain the students' confidence in them (n=11), which is the subgenre of their professional proficiency.

The study findings suggest that the school psychological counselors imply the listening ability of school administrators (n=10) is in the subgenre of personal traits. Similarly, according to the school administrators, the cooperative and coordinated work of school psychological counselors with the school management and teachers (n=7) is a sub-type of personal traits.

The school administrators stated that giving seminars to parents (n=5) and knowing their views about the functioning of the school (n=4) is part of their personal needs. On the other hand, school psychological counselors described that psychological services and counselors should not be used as a disciplinary tool (n=6), and that personal development courses, seminars and trainings (n=4) are part of personal needs. According to school administrators, ensuring that the school psychological counselors who provide psychological counseling and guidance are committed to their profession is an important organizational need (n=10). In addition, school psychological counselors expressed that the necessary tools (such as stationery materials) and equipment (such as computers and printers) should be provided to them adequately and regularly (n=9), and that this constitutes the most important organizational need for them. On the other side, the school principals stated that parental support and cooperation with the school is the most important social need (n=8), while school psychological counselors stated that greater parental support and cooperation in solving the problems (n=5) is the most important social need.

Most of the school principals stated that they provide the psychological counselors with necessary tools (n=9), pay attention to their opinions (n=7) and provide support for the equipment needed in psychological counseling and guidance services (n=7). Some of the psychological counselors also noted that the school administrators worked to improve the physically conditions of psychological counseling services (n=5).

According to the findings, the school administrators described that two of the psychological counselors adopted the "traditional approach", ten of the counselors adopted the "modern approach," and three of the counselors adopted "integrated approach." In addition, the school psychological counselors described that thirteen of the school administrators adopted the "traditional approach", one administrator adopted the "modern approach," and one administrator adopted the "integrated approach."

Based on the opinions of the participants and the analysis results, it was determined that both school psychological counselors (n=9) and school administrators (n=7) saw the large number of students as the most significant limitation.

Discussion

The study results revealed that school psychological counselors emphasized the importance of school administrators' support and appreciation of the significance of psychological counseling and guidance services, while school administrators emphasized the importance of psychological counselors' adherence to ethical principles such as non-disclosure, and the level of communication they establish with parents, school staff and students. This observation is in agreement with the findings of Ünal and Ünal (2010, p. 929) and Gündüz, Tunç and İnandı (2014, p. 25). In terms of the proficiency in personality traits, the study results show that both school psychological counselors and administrators exhibit positive communication skills during the psychological counseling and guidance services.

The study results concerning the needs theme indicated that both the school administrators and psychological counselors emphasized the need to increase personal development activities such as seminars and trainings. Also, both groups need the parents' support and cooperation between school and parents. From an organizational support standpoint, most school principals expressed the view that the physical support they give to psychological counseling and guidance services is adequate, while only a few psychological counselors shared this view.

An evaluation of the attitudes towards students revealed that most school principals considered school psychological viewed as adopting a modern approach towards students, while school psychological counselors viewed school administrators as adopting a traditional approach towards students. This shows that school administrators and psychological counselors have different perspectives towards students.

The high number of the students is considered as an obstacle for the conduct of psychological counseling and guidance services. Considering the American School Counselor Association's (ASCA, 2015) view that there should be one counselor for every 250 students, it is reasonable to admit that the burden on counselors is heavy. This finding is in agreement with those of Karataş and Baltacı (2013, p. 435). As was understood from the results for the limitations theme, the limitations described by the counselors appeared to be mainly associated with the viewpoints regarding students and field of psychological counseling and guidance. It can be said that school psychological counselors are not understood well enough, and that they face negative attitudes from teachers and administrators, which may be the reason why their physical means and conditions are not improved. All in all, it can be said that this situation decreases the counselors' commitment to their work.

Conclusion

The role of school administrators in ensuring the proper conduct of psychological counseling and guidance is as important and relevant as that of school psychological counselors. It is thought that both of these groups need to work in cooperation and coordination to ensure that services are provided effectively and productively. The study results suggest that just as school psychological counselors, school principals also assume highly significant roles in the provision of psychological counseling and guidance services. It is believed that the active participation of school administrators to the counseling process would increase its efficiency, and render psychological counselors more committed to their work. In this sense, the study results present valuable data for the field which school administrations may find noteworthy, and which may eventually play a role in shaping the perceptions of school administrations with regards to the provision of efficient and productive psychological counseling and guidance service.

Okul Yöneticileri ve Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri: Nitel Bir İnceleme*

Uğur ÇAPULCUOĞLU¹ ve Bülent GÜNDÜZ²

¹Davultepe Atatürk Secondary School, Mezitli, Mersin, Türkiye,

²Mersin University, Faculty of Education, Yenişehir, Mersin, Türkiye.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Alındı 21.04.2016
Düzeltilmiş hali alındı
03.01.2017
Kabul edildi 19.01.2017
Çevrimiçi yayımlandı
09.02.2017

ÖZ

Bu araştırma, okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin yeterlilikler, ihtiyaçlar, algılanan destekler, öğrencilere yönelik yaklaşımlar ve karşılaşılan engeller temaları altında incelenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Durum tespiti niteliğinde betimsel bir çalışma olan ve nitel araştırma tekniği kullanılan araştırmanın çalışma grubunu, Mersin ili Mezitli ilçesinde bulunan ilkököl, ortaokul ve liselerden olasılığı bilinmeyen örneklem yöntemlerinden kolaylıkla bulunabileni örneklem yöntemi kullanılarak seçilen 5 ilkököl, 5 ortaokul ve 5 lise okul yöneticisi ve aynı okullarda görevli 15 psikolojik danışman oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve beş temayı yansıtan; yorumlama ve listeleme sorularından oluşan açık ve kapalı uçlu anket formu kullanılmıştır. Psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin destekleyici ve kolaylaştırıcı davranışlar sergilemelerinin; PDR hizmetlerinin yürütülmesinde gerekli araç-gereç ve donanım desteğinin yeterli ve düzenli bir şekilde sağlanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca psikolojik danışmanların tamamının, kendilerini öğrenci merkezli yaklaşım içerisinde gördükleri ve PDR hizmetlerine olan olumsuz bakışı, PDR hizmetlerindeki en önemli engel olarak gördükleri tespit edilmiştir. Okul yöneticileri, psikolojik danışmanların yönetim ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmasının ve PDR hizmetleri ile ilgili seminerlerin yapılmasının önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca, Psikolojik danışmanlara araç-gereç desteğini sağladıklarını, psikolojik danışmanların görüş ve önerilerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrenci sayısının fazla oluşunu, PDR hizmetlerindeki en önemli engel olarak gördükleri tespit edilmiştir.

© 2017 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:

Psikolojik danışman, okul yöneticisi, PDR hizmetleri, yeterlilikler, ihtiyaçlar, algılar, destekler, engeller

Giriş

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde tüm paydaşların ortak bir anlayışla birlikte çalışması gerekir. Çalışmaların başarıya ulaşmasında her ne kadar öncelikli olarak psikolojik danışmanların etkililiği söz konusu olsa da okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin de önemli rol ve sorumluluklarının olduğu bir gerçektir (Camadan ve Sezgin, 2012, s. 200). Gündüz, İnandı ve Tunç (2014, s. 20)'a göre PDR hizmetlerinin istenilen nitelik ve nicelikte sunulmasında okul psikolojik danışmanlarının ortaya koydukları çalışmalar önemli olmakla birlikte, okul sisteminin önemli unsurları olan yöneticilerin sürece katılımları da vazgeçilmez bir faktördür.

Okullarda PDR hizmetlerinin yürütülmesinde Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001, s. 19)'nde belirtildiği gibi birinci derecede sorumlu olan kişi okul yöneticisidir. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin sunulmasındaki rol ve görevleri ise; okulda PDR hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için fiziksel ortamı hazırlamak, kullanılacak araç ve gereci sağlamak, PDR hizmetleri yürütme komisyonunu kurmak, okul PDR hizmetleri yürütme plânının hazırlanmasını sağlamak ve uygulanmasını izlemek, hizmetlerin her sınıf seviyesinde yürütülmesi için sınıf rehber öğretmenlerini görevlendirmek, PDR hizmetlerinin sağlıklı yürütülmesi için tedbirler almak ve gerekli kayıt ve raporların hazırlanmasını sağlamak şeklinde özetlenmiştir (Gündüz, İnandı ve Tunç, 2014, s. 21). Bunun yanında, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001, s. 20-21)'nde Psikolojik danışmanların da, okul ihtiyaçlarına uygun plan hazırlaması, bireysel, mesleki ve

*Bu makale, 7-9 Ekim 2015 tarihlerinde Mersin'de gerçekleştirilen 13. PDR Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazarın adresi: Davultepe Atatürk Ortaokulu, Mezitli, Mersin Türkiye

Telefon: +090 (505)2581134

Faks: +090 (324) 4814566

e-posta: ugurugca@hotmail.com

DOI: <https://doi.org/10.15345/iojes.2017.02.015>

eğitsel rehberlik yapması, okul çalışanlarına müşavirlik görevleri yürütmesi, bireysel ve grupla psikolojik danışma yapması, öğrenci ve velilere yönlendirme faaliyetlerinde bulunması, okul paydaşlarına yönelik eğitim faaliyetleri planlaması görevlerini yerine getirmesi beklenmektedir.

PDR hizmetlerine ilişkin başta okul yöneticileri olmak üzere, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri yurt içinde ve dışında yapılan çeşitli çalışmalarla ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında PDR hizmetlerine ilişkin beklentilerin yüksek olduğu (Peker ve Kaygusuz, 2009), anlaşılırken; bu hizmetlere yönelik algının çoğu çalışmada olumlu (Erözkan,1997; Akbaş, 2001; Bozic ve Carter, 2002; Ünal, 2004; Zalaquett, 2005; Ametea ve Clark, 2005; Cooper, Hough ve Loynd, 2005; Başaran, 2008; Karakuş, 2008; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008; Reiner, Colbert ve Perusse, 2009) rapor edildiği görülmektedir. Kılıç (2010), yöneticilerin, rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ihtiyaç olduğu konusunda hemfikir olduklarını ifade etmiştir. Benzer çalışmalarda Onur (1997), yönetici, öğretmen ve öğrencilerin hem genel, hem de bir hizmet alanına yönelik olarak rehberlik anlayışlarının iyi olduğunu belirtirken; Korkut Owen ve Owen (2008), okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine karşı olumlu bir tutum içinde olduklarını tespit etmiştir. Camadan ve Sezgin (2012), okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine yönelik algılarını araştırdıkları nitel çalışmalarında, okul yöneticilerinin çoğunluğunun yürütülen rehberlik çalışmalarını gerekli ve başarılı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Karataş ve Şahin Baltacı (2013) ile Gündüz, İnandı ve Tunç (2014) çalışmalarında, okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekli ve etkili bulduklarını belirtmiştir.

Okullarda sunulan PDR çalışmalarına ilişkin bu olumlu algının yanında, söz konusu hizmetlere yönelik olumsuz değerlendirmelerin olduğunu bildiren çalışmalar da yer almaktadır. Fitch, Newby, Ballesterro ve Marshall (2001), PDR hizmetlerine yönelik olarak okul yöneticilerinin beklentilerinin sağlıklı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ross ve Herrington (2005-2006) çalışmalarında yönetici adaylarının, okul PDR hizmetlerine olan inançlarını incelemiş; yönetici adaylarının, okul PDR hizmetlerine olan inançlarının yüksek olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna paralel olarak Abacı, Sakarya ve Doğan (2008)'ın araştırmasında okul yöneticilerinin, her okulda bir psikolojik danışman bulunması gerektiğini ifade etmiş olsalar bile psikolojik danışmanların yönlendirmesi olmadan da okuldaki rehberlik hizmetlerinin sınıf ve branş öğretmenleri tarafından etkili bir şekilde yürütülebileceğine inandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı doğrultuda Sürücü ve Yavuz (20013) da araştırmalarında okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine destek verdiklerini ancak bu desteklerin sözel düzeyde kaldığını tespit etmiş; bu durumu okul yöneticisinin rehberlik hizmetlerine yeterli derecede önem vermediği şeklinde yorumlamışlardır.

Yukarıda da görüldüğü gibi konu çerçevesinde yönetici, öğretmen ve öğrencilerin PDR anlayışları; okul yöneticilerinin PDR beklentileri; PDR çalışmalarının yararları, okul yöneticileri, psikolojik danışmanlar ve sınıf rehber öğretmenlerinin PDR hizmetlerine olan ihtiyaçları; öğretmen ve öğrencilerin psikolojik danışman algıları incelenmiştir. Ancak yapılan araştırmaların çoğu nicel çalışmalardır ve psikolojik danışmanlar ile okul yöneticilerinin yeterlilikleri, ihtiyaçları, destekleri, öğrenci yaklaşımları ve engellerini inceleyen herhangi bir çalışma alanyazında yer almamaktadır. Bu sebeple bu çalışmanın, alanda büyük bir boşluğu dolduracağı; nicel çalışmalarla elde edilmesi son derece güç olabilecek derinlemesine görüşlerin nitel bir çalışma ile incelenmesinin, alanda yapılacak çalışmaların daha sağlam bir zeminde yürütülmesine katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Nitel araştırmalar, sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım olmakla birlikte betimleme ve yorumlama yapmayı kolaylaştıran, gerçeklik oluşturan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Bu sebeple okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların görüşlerinin, yeterliliklerinin, PDR hizmetlerinin yürütülmesindeki ihtiyaçlarının, hizmetlerin yürütülmesinde karşılaştığı engellerin; okul yöneticilerinin psikolojik danışmanlara verdiği destekler ile psikolojik danışmanların okul yöneticisinden aldığı desteklerin ve hem okul yöneticilerinin hem de psikolojik danışmanların algıladıkları öğrenci yaklaşımlarının nitel bir çalışma ile incelenmesinin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonuçları, PDR hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışmanların önemli bir rol almalarının yanında okul yöneticilerinin de çok büyük rollerinin olduğunu göstermektedir. Yürütülen çalışmalarda okul yöneticilerinin de etkin bir katılım sağlamasının verimliliği artıracığı ve okul psikolojik danışmanlarının da daha istekli bir görev yerine getirebilecekleri düşünülmektedir. Bu amaçla araştırma sonuçları, okul yönetimlerinin de dikkatini çekebilecek verileri alana

sağlamakta ve PDR hizmetlerinin verimli ve etkili olması için okul yönetimlerinin PDR algılarını şekillendirici bir rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerine ilişkin yeterliliklerinin, ihtiyaçlarının, destek algılarının, öğrencilere yönelik yaklaşımlarının ve engellerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerinin etkililiğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik durum tespiti niteliğinde betimsel bir çalışma olup çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Mersin ili Mezitli ilçesinde yer alan ilkököl, ortaokul ve liselerden olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemlerinden kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 5 ilkököl, 5 ortaokul ve 5 lise okul yöneticisi ve aynı okullarda görevli 15psikolojik danışman oluşturmuştur. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, bir bölge söz konusu değilse, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay, elde mevcut ve araştırmaya katılmak isteyen (gönüllü) bireyler üzerinde yapılan; araştırmacılara pratiklik ve hız kazandıran bir örnekleme yöntemidir (Erkuş, 2009, s. 98; Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 113). Okul yöneticilerinin tamamı erkek olup, yaşları 42 ile 55; yöneticilikteki hizmet süreleri ise 4 ile 28 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların ise 7'si kadın ve 8'i erkek olup; yaşları 27 ile 48,psikolojik danışman olarak görev yaptıkları süreleri ise 5 ile 24 yıl arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen yorumlama ve listeleme sorularından oluşan açık ve kapalı uçlu anket formu kullanılmıştır. Formda okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerinin yürütülmesindeki yeterliliklerine, ihtiyaçlarına, yöneticilerinin verdiği ve psikolojik danışmanların okul yöneticisinden aldığı desteklere, okul yöneticisi ve psikolojik danışmanların algıladıkları öğrenci yaklaşımlarına ve PDR hizmetlerinin yürütülmesinde okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların karşılaştığı engellere ilişkin 5 temadan oluşan sorular yer almıştır. Psikolojik danışmanların, PDR hizmetlerini yürütürken birçok alanda (PDR servisi, ofis malzemeleri, uygulama alanları vb.) ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması ve gerekli imkânların sağlanmasının önemli olmasının yanı sıra psikolojik danışmanların ve okul yöneticilerinin yeterliliklerinin, ihtiyaçlarına cevap bulabilmelerinin, PDR hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaşılabilecek engellerin en aza indirilmesinin de PDR hizmetlerinin etkili olmasında büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Buna paralel olarak Psikolojik danışmanların yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hareket etmeleri gerektiği değerlendirilmekte birlikte PDR hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışmanların okul yöneticisinden destek almasının önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Ayrıca PDR hizmetlerinin yürütülmesinde veli ve çevre etkilerinin önemli bir yeri olduğu, velilerin PDR hizmetlerine bakışlarının, hizmetlerin etkililiğine katkı sağladığı düşünülmektedir. Tan (1992, s. 246), Kepçeoğlu (1999, s. 249 ve 268)ve Özgüven (1999)'in çalışmaları bu düşünceleri destekler niteliktedir. Buradan hareketle psikolojik danışmanlar ve PDR hizmetleri ile ilgili psikolojik danışman ve okul yöneticilerinin algılarının yeterlilikler, ihtiyaçlar, destekler, öğrenci yaklaşımları ve engeller temaları altında incelenmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda beş temel temayı yansıtabilecek şekilde okul yöneticilerine ve psikolojik danışmanlara ayrı form halinde on soru hazırlanmıştır. Okul yöneticilerine sorulan soruların bazıları şunlardır: "Okul PDR Hizmetlerinin etkili olması için okulunuzda görevli psikolojik danışmandan en önemli beklentileriniz nelerdir?", "Okulunuzdaki PDR Hizmetleri yürütülürken, bir yönetici olarak daha etkili olabilmeniz için en önemli ihtiyaçlarınız nelerdir?", "Okulunuzdaki PDR Hizmetleri yürütülürken etkililik ve verimlilik konusunda psikolojik danışman(lar)ınıza sunduğunuz destekler nelerdir?", "Öğrenciye yaklaşım konusunda, cezaya dayalı geleneksel yöntemi mi yoksa olumlu disiplin geliştirme yöntemlerini içeren

çağdaş uygulamaları mı kullanırsınız? Neden?”, “Okul PDR uzmanlarının insana/öğrenciye bakış açılarını nasıl değerlendirirsiniz?”,

Psikolojik Danışmanlara sorulan soruların bazıları şunlardır: “Size göre PDR Hizmetlerinin etkililiğini etkileyen etmenler nelerdir?”, “Okulların işleyişini ve kendi okulunuzun var olan yeterliliklerini düşündüğünüzde, sizce PDR hizmetlerinin etkililiği üzerinde kısıtlayıcı etkisi bulunan engeller nelerdir?”, “Sizce PDR hizmetlerinin etkililiği üzerinde engelleyici etkisi bulunan okul yöneticisi tutumları nelerdir?”, “Genel olarak düşünüldüğünde, sizce PDR hizmetlerinin etkililiği üzerinde engelleyici etkisi bulunan toplumsal engeller nelerdir?” ve “Öğrencilerle iletişimleri konusunda okul yöneticilerinizin hangi yöntemlerini beğeniyorsunuz?”

Verilerin Analizi

Araştırmada, anket formundan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Alanyazın çerçevesinde oluşturulan beş ana tema temel alınarak her bir tema için tümevarımcı yaklaşım ile kodlar oluşturulmuştur. Tüm temalar için ortak örüntülerin oluşturulmasında tüm sorular için verilen cevaplar kesintisiz okunmuş ve olası kodlar için kısa notlar tutulmuştur. Tüm temalara yönelik olarak son kod sistemlerine ulaşmak için veri setinde dikkat çeken ifadeler ve cümleler işaretlenmiş ve notlar alınmıştır. Sonraki aşamada ise verilerin tümü irdelenip, ortaya çıkarılan kodlar araştırmacılar tarafından kontrol edildikten sonra tüm tema yapıları için ulaşılan kodların frekans sayıları hesaplanmış ve içerik analizi sonuçlandırılmıştır.

Bulgular

Yeterlilik

Katılımcı görüşleri ve analizleri sonucunda, PDR hizmetleri yeterlilik boyutunun “Mesleki Yeterlilik” ve “Kişisel Özelliklere Yönelik Yeterlilik” olmak üzere iki alt tema altında gruplaştığı belirlenmiştir.

Mesleki yeterlilik. Mesleki yeterlilik; “PDR Hizmetlerini Yürütme”, “Çevre ve Örgütsel İlişkileri; Mesleki Gelişim” ve “Müşavirlik ve Destek” olmak üzere üç alt tema altında incelenmiştir.

Tablo 1a. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin PDR hizmetlerini yürütme alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Mesleki Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlilikleri	n
PDR Hizmetlerini Yürütme	PDR çalışmalarında bağımsızlığı destekleyici ve bu hizmetlerin yürütülmesinde kolaylaştırıcı davranışlar sergilemeleri	9	Öğrenci görüşmelerini ve öğrencilerin sırlarını gizli tutmaları ile öğrencilerin güvenlerini kazanmaları	11
	PDR Hizmetlerinin gerekli ve önemli olduğuna inanmaları	8	Öğretmen, veli, okul personeli ve özellikle öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmaları; öğrenci ve velileri daha iyi yönlendirmeleri	10
	PDR Hizmetlerinin alan bilgisi gerektirdiğini bilmeleri	7	Öğrenci davranış ve kişilik gelişimine ağırlık verilmesi; öğrenci davranışlarından doğabilecek sorunları önlemek için çalışmalar yapmaları	9
	Öğretmenlere ve Psikolojik danışmanlara güvenmeleri; PDR ile ilgili konularda psikolojik danışmanlardan destek ve görüş alınması	6	Teneffüslerde öğrencileri doğal ortamlarında gözlemleyip, önleyici hizmet gerçekleştirmeleri	4
	Psikolojik danışmanların sorumluluk ve görevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları	5	Okul yönetimi ile paylaşılması gerekenleri doğru ayırt etmeleri	3

PDR hizmetlerini yürütme. Tablo 1a incelendiğinde psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin PDR çalışmalarına bağımsızlığı destekleyici ve bu hizmetlerin yürütülmesinde kolaylaştırıcı davranışlar sergilemelerinin (n=9) önemli bir PDR hizmetlerini yürütme mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında okul yöneticilerinin, PDR hizmetlerinin gerekli ve önemli olduğuna inanmaları (n=8) ile PDR hizmetlerinin alan bilgisi gerektirdiğini bilmeleri de (n=7) psikolojik danışmanlar

tarafından belirtilen PDR hizmetlerini yürütme mesleki yeterlilik alt türleridir. Buna karşın okul yöneticileri, psikolojik danışmanların gizlilik, güven, iletişim ve öğrenci davranışlarını tespit edebilme yeterliliklerine atıfta bulunmaktadırlar. Okul yöneticileri psikolojik danışmanların, öğrenci görüşmelerini ve öğrencilerin sıralarını gizli tutmaları ile öğrencilerin güvenlerini kazanmalarının (n=11) önemli bir PDR hizmetlerini yürütme mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticileri psikolojik danışmanların; öğretmen, veli, okul personeli ve özellikle öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmaları; öğrenci ve velileri daha iyi yönlendirmeleri (n=10) ile öğrenci davranış ve kişilik gelişimine ağırlık verilmesi; öğrenci davranışlarından doğabilecek sorunları önlemek için çalışmalar yapmalarını da (n=9) PDR hizmetlerini yürütme mesleki yeterlilik alt türleri olarak göstermişlerdir.

Tablo 1b. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin çevre ve örgütsel ilişkileri; mesleki gelişim alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Mesleki Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlilikleri	n
Çevre ve Örgütsel İlişkileri; Mesleki Gelişim	Sorunların çözümünde psikolojik danışmanlar ve ilgili kişiler ile ortak karar alması ve okul çalışmalarında işbirliği içinde olması	11	Psikolojik danışmanların lisans düzeyinde aldıkları rehberlik derslerinin yeterli olduğu ancak psikolojik danışma derslerinde yeterli birikimi sağlamadıkları; bu yüzden yüksek lisans yapmaları gerektiği	11
	PDR hizmetleri ile ilgili yeni uygulamaları ve gelişen yöntemleri takip etmeleri ve bu konuda psikolojik danışmanlara destek olmaları	5	Öğrencileri ve onların velilerini yeteri kadar tanımaları; tüm yönlendirme faaliyetlerinde öğrenci ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınması	8
	Olumlu öğretmen ve çalışan, davranış ve tutumlarının desteklenmesi	4	Okul yönetimince verilen bazı görevlerin psikolojik danışmanlar tarafından görev alanları dışında görülmesi	5

Çevre ve örgütsel ilişkileri; mesleki gelişim. Tablo 1b incelendiğinde psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin sorunların çözümünde psikolojik danışmanlar ve ilgili kişiler ile ortak karar alması ve okul çalışmalarında işbirliği içinde olmasının (n=11) çevre ve örgütsel ilişkileri; mesleki gelişim mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda psikolojik danışmanlar okul yöneticilerinin, PDR hizmetleri ile ilgili yeni uygulamaları ve gelişen yöntemleri takip etmeleri ve bu konuda psikolojik danışmanlara destek olmalarını (n=5); olumlu öğretmen ve çalışan, davranış ve tutumlarını desteklenmelerini de (n=4) önemli bir çevre ve örgütsel ilişkileri; mesleki gelişim mesleki yeterlilik alt türü olarak göstermişlerdir. Buna karşın okul yöneticileri; psikolojik danışmanların lisans düzeyinde aldıkları rehberlik derslerinin yeterli olduğu ancak psikolojik danışma derslerinde yeterli birikimi sağlamadıkları; bu yüzden yüksek lisans yapmaları gerektiği (n=11) düşünülmektedir. Bunun yanında okul yöneticileri, psikolojik danışmanların öğrencileri ve onların velilerini yeteri kadar tanımalarının; tüm yönlendirme faaliyetlerinde öğrenci ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınması gerektiğini (n=8) düşünülmektedir. Okul yönetimince verilen bazı görevlerin psikolojik danışmanlar tarafından görev alanları dışında görülmesinin de (n=5) psikolojik danışmanların çevre ve örgütsel ilişkileri; mesleki gelişim mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 1c. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin müşavirlik ve destek alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Mesleki Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlilikleri	n
Müşavirlik ve Destek	PDR servisinin tüm donanım ihtiyaçlarının giderilmesini sağlamaları	7	Öğrenci, öğretmen ve velilere yeteri kadar eğitimler vermeleri	6
	PDR Servisinin oluşturulması ve servisin dikkat çekici hale getirilmesi konusunda destek sağlamaları	6	Öğretmenlere müşavirlik hizmetleri vermeleri	4

Müşavirlik ve destek. Tablo 1c incelendiğinde psikolojik danışmanlar okul yöneticilerinin, PDR servislerinin fiziksel (n=7) ve görsel (n=6) ihtiyaçlarını karşılamalarının müşavirlik ve destek mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın okul yöneticileri, okul paydaşlarına verilen eğitimlerin (n=6) ve müşavirlik hizmetlerinin (n=4), psikolojik danışmanların en önemli müşavirlik ve destek mesleki yeterlilik alt türü olduğunu belirtmişlerdir.

Kişisel özelliklere yönelik yeterlilik. Kişisel özelliklere yönelik yeterlilik; “Kişiler arası ilişkiler, iletişim ve işbirliği”, “PDR Hizmetlerine Yaklaşımları” ve “Çalışma Metodu” olmak üzere üç alt tema altında incelenmiştir.

Tablo 2a. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin kişisel özelliklerine yönelik yeterliliklere kişiler arası ilişkiler, iletişim ve işbirliği alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n
Kişiler arası ilişkiler, iletişim ve işbirliği	Dinleme becerisi sergileyebilmeleri	10	Okul yönetimi ve öğretmenlerle eş güdüm ve işbirliği içinde çalışması	7
	Öğrenci, psikolojik danışmanlar, öğretmen ve velilere karşı sağlıklı ve etkili iletişim dili kullanması	8	Öğrencilerle ve diğer bireylerle sağlıklı iletişim kurması	6
	Öğrenci, öğretmen ve velilere karşı saygılı davranması	7	Yapılan tüm PDR çalışmaları hakkında okul yönetimini bilgilendirmesi	3
	Kişiler arası ilişkilerde eşit ve adaletli davranışlar sergilemesi	6	Veli ve öğretmenler ile ilişkilerinde alanlarının dışına çıkmaması	3

Kişiler arası ilişkiler, iletişim ve işbirliği. Tablo 2a incelendiğinde psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin dinleme becerisi sergileyebilmelerini (n=10) kişisel özelliklere yönelik yeterlilik alt türü olarak belirtmiştir. Bunun yanında, okul yöneticilerinin okul paydaşları ile etkili ve sağlıklı iletişim dili kullanmalarının (n=8), okul paydaşlarına karşı saygılı davranmalarının (n=7), kişiler arası ilişkilerde eşit ve adaletli davranmalarının (n=6) önemli yeterlilik türü olduğunu belirtmiştir. Buna paralel olarak okul yöneticileri, psikolojik danışmanların okul yönetimi ve öğretmenlerle eş güdüm ve işbirliği içinde çalışmasının (n=7) ve öğrencilerle ve diğer bireylerle sağlıklı iletişim kurmasının (n=6) kişisel özelliklere yönelik yeterlilik alt türü olarak belirtmiştir. Ayrıca, psikolojik danışmanların yapılan tüm PDR çalışmaları hakkında okul yönetimini bilgilendirmesinin (n=3), veli ve öğretmenler ile ilişkilerinde alanlarının dışına çıkmamasının (n=3) önemli olduğunu söylemiştir.

Tablo 2b. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin PDR hizmetlerine yaklaşımlar alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n
PDR Hizmetlerine Yaklaşımları	Psikolojik danışmanların okul yöneticisi olmadığını bilmesi	6	Öğrenci merkezli olmaları ve oluşan olaylar ve durumlarda idare tarafında değil de öğrenci tarafında yer alması	5
	Psikolojik danışmanlara alan dışı işler vermemesi	5	Psikolojik danışmanların kendilerini geliştirmesi	4
	PDR Hizmetleri konusunda yeniliklere açık olması	4	Psikolojik danışmanların kendi dünya görüşlerine göre değil de evrensel PDR ilkelerine göre hareket etmesi	3
	PDR Hizmetlerini ve Servisini disiplin aracı olarak kullanmaması	4	PDR alanı ile ilgili mevzuat ve yönetmeliklere hâkim olması	3

PDR hizmetlerine yaklaşımları. Tablo 2b incelendiğinde psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin PDR hizmet alanlarını iyi bilmelerine ve PDR hizmetlerinin alan dışı kullanılmamasına atıfta bulunmuşlardır. Psikolojik danışmanlardan okul yöneticisi olmadığını bilmesi (n=6); psikolojik danışmanlara, alan dışı işler vermemesi (n=5) ve PDR Hizmetlerini ve Servisini disiplin aracı olarak kullanmaması (n=4). Bunun yanında psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin PDR Hizmetleri konusunda yeniliklere açık olmasının (n=4) da önemli bir yeterlilik türü olduğunu dile getirmiştir. Buna karşın okul yöneticileri psikolojik danışmanların, öğrenci merkezli olmaları ve oluşan olaylar ve durumlarda idare tarafında değil de öğrenci tarafında yer almasını (n=5) en önemli yeterlilik türü olarak belirtmiştir. Buna paralel olarak okul yöneticileri psikolojik danışmanların, kendilerini geliştirmesinin (n=4), kendi dünya görüşlerine göre değil de evrensel PDR ilkelerine göre hareket etmesinin (n=3) ve PDR alanı ile ilgili mevzuat ve yönetmeliklere hâkim olmasının (n=3) da PDR hizmetleri yaklaşımına ait birer yeterlilik türü olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2c. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin çalışma metodu alt temasına ilişkin görüşleri

	Psikolojik Danışmanlara Göre Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n	Okul Yöneticilerine Göre Psikolojik Danışmanların Kişisel Özelliklerine Yönelik Yeterlilikleri	n
Çalışma Metodu	Okul yönetimi konusunda işini bilen bir konumda olması	5	Yapılan çalışmalar ve görüşmelerin kayıtlarının tutulması; arşivlerinin yeterli düzeyde olması	5
	PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde belirli bir düzene uyması	4	Psikolojik danışmanların çalışmalarını belirli bir plan ve düzen dâhilinde yürütmesi	3

Çalışma metodu. Tablo 2c incelendiğinde psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin okul yönetimi konusunda işini bilen bir konumda olmasını (n=5) ve PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde belirli bir düzene uymasını (n=4) yeterlilik türü olarak belirtmişlerdir. Bunun yanında okul yöneticileri psikolojik danışmanların, yapılan çalışmalar ve görüşmelerinin kayıtlarını tutmasını; arşivlerinin yeterli düzeyde olmasının (n=5) ve psikolojik danışmanların çalışmalarını belirli bir plan ve düzen dâhilinde yürütmesinin (n=3) önemli olduğunu söylemiştir.

İhtiyaçlar

Katılımcı görüşleri ve analizleri sonucunda, PDR hizmetleri ihtiyaçlar boyutunun “Bireysel İhtiyaçlar”, “Örgütsel İhtiyaçlar” ve “Toplumsal İhtiyaçlar” olmak üzere üç alt tema altında toplandığı belirlenmiştir.

Bireysel ihtiyaçlar. Bu bölümde, PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde Okul Yöneticilerinin ve Psikolojik Danışmanların belirttiği bireysel ihtiyaçlarının karşılaştırılmıştır.

Tablo 3. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin bireysel ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri

Hedef Kitle	Maddeler	n
Okul Yöneticilerinin Bireysel İhtiyaçları	Psikolojik danışmanlardan sağlanacak bilgilerin hızlı ve doğru bir şekilde aktarılması	7
	PDR hizmetleri ile ilgili olarak seminerlerin yapılması	5
	Velilerin, okul işleyişine yönelik düşüncelerinin bilinmesi	4
Psikolojik Danışmanların Bireysel İhtiyaçları	PDR Servislerinin ve uzmanlarının disiplin aracı olarak kullanılmaması	6
	Bireysel gelişimimizi destekleyici kurs, seminer ve eğitimlerin yapılması	4
	Üniversiteler ile işbirliği yapılarak ortak projelerin geliştirilmesi	4

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticileri, psikolojik danışmanlardan sağlanacak bilgilerin hızlı ve doğru bir şekilde aktarılmasının (n=7) en önemli bireysel ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında okul yöneticileri, PDR hizmetleri ile ilgili olarak seminerlerin yapılmasının (n=5) ve velilerin okul işleyişine yönelik düşüncelerinin bilinmesinin (n=4) bireysel ihtiyaçları içerisinde olduğunu söylemiştir. Psikolojik

danışmanlar ise PDR servislerinin ve psikolojik danışmanların disiplin aracı olarak kullanılmamasının (n=6); bireysel gelişimimizi destekleyici kurs, seminer ve eğitimlerin yapılmasının (n=4) ve üniversiteler ile işbirliği yapılarak ortak projelerin geliştirilmesinin (n=4) bireysel ihtiyaçları içerisinde yer aldığını belirtmiştir.

Örgütsel ihtiyaçlar. Bu bölümde, PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde Okul Yöneticilerinin ve Psikolojik Danışmanların belirttiği örgütsel ihtiyaçları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin örgütsel ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri

Hedef Kitle	Maddeler	n
Okul Yöneticilerinin Örgütsel İhtiyaçları	PDR hizmetlerini yürüten psikolojik danışmanların daha istekli olması	10
	Öğrenci sayılarının makul bir seviyede olması ve buna bağlı psikolojik danışman normlarının yeniden değerlendirilmesi	9
	Psikolojik danışmanlar arasında sıkı bir işbirliğinin olması	8
	Psikolojik danışmanlar ile okul yönetimi arasında işbirliğinin olması	8
	Rehberlik saati uygulamasının yeniden yürürlüğe geçirilmesi	5
Psikolojik Danışmanların Örgütsel İhtiyaçları	Grup rehberliği ve bireysel danışmanlık yapılabilecek uygun mekânların yaratılması	13
	PDR hizmetlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan araç-gereç (kırtasiye malzemeleri) ve donanım (bilgisayar, yazıcı vb.) desteğinin yeterli ve düzenli bir şekilde sağlanması	9
	Öğretmenlerin ve okul yönetiminin PDR hizmetlerini önemsemeleri	6
	Öğretmen ve okul yönetimi desteğinin ve işbirliğinin daha fazla olması	6
	PDR alanının neleri kapsadığının tüm öğretmenler ve okul yönetimi tarafından bilinmesi	6

Tablo 4 incelendiğinde okul yöneticileri, PDR hizmetlerini yürüten psikolojik danışmanların daha istekli olmasının (n=10) en önemli örgütsel ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, öğrenci sayılarının makul bir seviyede olması ve buna bağlı psikolojik danışman normlarının yeniden değerlendirilmesini (n=9); psikolojik danışmanlar arasında sıkı bir işbirliğinin olmasını (n=8); psikolojik danışmanlar ile okul yönetimi arasında işbirliğinin olmasını (n=8) ve rehberlik saati uygulamasının yeniden yürürlüğe geçirilmesini (n=5) de örgütsel ihtiyaçları arasında sıralamıştır. Psikolojik Danışmanlar ise grup rehberliği ve bireysel danışmanlık yapılabilecek uygun mekânların yaratılmasını (n=13) en önemli örgütsel ihtiyaç olarak belirtmiştir. Bunun yanında psikolojik danışmanlar, PDR hizmetlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan araç-gereç (kırtasiye malzemeleri) ve donanım (bilgisayar, yazıcı vb.) desteğinin yeterli ve düzenli bir şekilde sağlanmasını (n=9); öğretmenlerin ve okul yönetiminin PDR hizmetlerini önemsemelerini (n=6); öğretmen ve okul yönetimi desteğinin ve işbirliğinin daha fazla olmasını (n=6) ve PDR alanının neleri kapsadığının tüm öğretmenler ve okul yönetimi tarafından bilinmesini (n=6) de örgütsel ihtiyaçlar olarak sıralamıştır.

Toplumsal ihtiyaçlar. Bu bölümde, PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde Okul Yöneticilerinin ve Psikolojik Danışmanların belirttiği toplumsal ihtiyaçları karşılaştırılmıştır.

Tablo 5. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin toplumsal ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri

Hedef Kitle	Maddeler	n
Okul Yöneticilerinin Toplumsal İhtiyaçları	Veli desteği ve velilerin okul ile işbirliği içinde olmaları	8
	PDR hizmetlerinin anlam ve önemini kavramış bir veli topluluğuna ihtiyacın olması	6
	Sağlıklı veli iletişimi	5
Psikolojik Danışmanların Toplumsal İhtiyaçları	Velilerin sorunların çözümünde daha fazla destek ve işbirliği sunmaları	5
	Velilerin PDR çalışmalarına daha etkin katılmaları	4
	Öğrenci davranışlarının değerlendirilmesinde velilerin daha etkin katılım göstermesi	3

Tablo 5 incelendiğinde okul yöneticileri, veli desteği ve velilerin okul ile işbirliği içinde olmalarını (n=8) en önemli toplumsal ihtiyaç olarak belirtmiştir. Bununla birlikte okul yöneticileri, PDR hizmetlerinin anlam ve önemini kavramış bir veli topluluğuna ihtiyacın olmasını (n=6) ve sağlıklı veli iletişimini (n=5) de toplumsal ihtiyaçlar içerisinde sıralamıştır. Buna paralel olarak psikolojik danışmanlar, velilerin sorunların çözümünde daha fazla destek ve işbirliği sunmalarını (n=5) en önemli toplumsal ihtiyaç olarak belirtmiştir. Bununla birlikte psikolojik danışmanlar, velilerin PDR çalışmalarına daha etkin katılmalarını (n=4) ve öğrenci davranışlarının değerlendirilmesinde velilerin daha etkin katılım göstermesini (n=3) de toplumsal ihtiyaçlar olarak belirtmiştir.

Destekler

Katılımcı görüşleri ve analizleri sonucunda, PDR hizmetleri destekler boyutunun “Kurumsal/Örgütsel Destekler” ve “Kişisel/Sosyal Destekler” olmak üzere iki alt tema altında kümelendiği belirlenmiştir.

Kurumsal/örgütsel destekler. Bu bölümde, PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde Okul Yöneticilerinin Psikolojik danışmanlara sunduğu destekler ile Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticilerinden aldığı Kurumsal/Örgütsel Destekler karşılaştırılmıştır.

Tablo 6. Psikolojik danışmanların okul yöneticilerinden aldığı ve okul yöneticilerinin psikolojik danışmanlara sunduğu kurumsal/örgütsel destekler

Hedef Kitle	Maddeler	n
Okul Yöneticilerinin Sunduğu Kurumsal/Örgütsel Destekler	Çalışmalarda kullanılmak üzere her türlü araç-gereç desteği sağlanması	9
	Psikolojik danışmanların her türlü görüş ve önerilerinin dikkate alınması	7
	Okul PDR servisinin görüşmelere uygun bir durumda olması için gerekli her türlü desteğin verilmesi	7
Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticilerinden Aldığı Kurumsal/Örgütsel Destekler	PDR Servisinin fiziki koşullarını iyileştirme, sağlıklı ve temiz bir ortam sunulması, teknolojik destek sağlanması	5
	Yıl içinde yapılması planlanan etkinlikler ve çalışmalarda özgür hareket edebilme imkânının sağlanması	3
	Yapılan veli ve öğrenci seminer ve eğitimlerinde mekân ve iletişim desteği sağlanması	3

Tablo 6 incelendiğinde her iki grubun da (okul yöneticileri ve psikolojik danışmanlar), PDR hizmetlerinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan araç-gereç (kırtasiye malzemeleri vb.) ve donanım (bilgisayar, yazıcı, fotokopi makinası vb.) ihtiyacının sağlanması üzerinde durduğu gözlenmektedir. Okul yöneticilerinin büyük bir çoğunluğu (n=9), psikolojik danışmanlara araç-gereç desteğini sağladığını, psikolojik danışmanların görüş ve önerilerini dikkate aldıklarını (n=7) ve PDR servislerinin donanım ve görünüş bakımından uygun olması için her türlü desteği sağladıklarını (n=7) belirtmişlerdir. Bunun yanında psikolojik danışmanların bir kısmı okul yöneticilerinin PDR servisini fiziksel olarak iyileştirdikleri, teknolojik destek sağladıklarını (n=5), çok küçük bir kısmı planladıkları etkinlikleri yaparken özgür hareket edebilmek için okul yöneticilerinden destek aldıklarını (n=3) ve çok küçük bir kısmı da okul yöneticilerinin kendilerine mekân ve iletişim desteği sağladığını (n=3) belirtmiştir.

Kişisel/sosyal destekler. Bu bölümde, PDR Hizmetlerinin yürütülmesinde Okul Yöneticilerinin Psikolojik Danışmanlara sunduğu destekler ile Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticilerinden aldığı Kişisel/Sosyal Destekler karşılaştırılmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde okul yöneticileri, psikolojik danışmanların her türlü proje ve isteğinin desteklendiğini (n=8), psikolojik danışmanların ihtiyaç duyduğu bilgi alış-verişi ve işbirliği desteğini sağladıklarını (n=5) ve psikolojik danışmanlara manevi destek verdiklerini (n=5) belirtmiştir. Bunun yanında psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinden iş birliği desteği aldıklarını (n=4) ve gerekli durumlarda kendilerinin fikirlerinin alındığını (n=3) belirtmiştir.

Tablo 7. Psikolojik danışmanların okul yöneticilerinden aldığı ve okul yöneticilerinin psikolojik danışmanlara sunduğu kişisel/sosyal destekler

Hedef Kitle	Maddeler	n
Okul Yöneticilerinin Sunduğu Kişisel/Sosyal Destekler	Psikolojik danışmanlar tarafından gelen her türlü proje ve isteğin desteklenmesi	8
	Karşılıklı bilgi alış-verişi ve işbirliği desteği	5
	PDR hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışmanların ihtiyaç duyduğu manevi desteklerin karşılanması	5
Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticisinden Aldığı Kişisel/Sosyal Destekler	Yapılan PDR çalışmalarında işbirliği sağlanması	4
	Gerekli durumlarda psikolojik danışmanların fikirlerinin alınması	3

Öğrenci Yaklaşımları

Katılımcı görüşleri ve analizleri sonucunda, PDR hizmetleri öğrenci yaklaşımları boyutunun “Okul Yöneticileri ve Psikolojik Danışmanların Kendileri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşımları” ile “Okul Yöneticileri ve Psikolojik Danışmanların Birbirleri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşımları” olmak üzere iki alt tema altında gruplaştığı belirlenmiştir.

Okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların kendileri hakkında algıladıkları öğrenci yaklaşımları. Bu bölümde, Okul Yöneticileri ve Psikolojik Danışmanların Kendileri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşımları karşılaştırılmıştır.

Tablo 8. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin kendileri hakkında algıladıkları öğrenci yaklaşım yöntemlerine ilişkin görüşleri

Öğrenci Yaklaşımları “n” Değerleri			
	Okul Yöneticilerinin Kendileri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşım Yöntemleri	Psikolojik Danışmanların Kendileri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşım Yöntemleri	
Geleneksel	1	0	
Çağdaş	5	15	
Bütünleşik	9	0	

Tablo 8 incelendiğinde, okul yöneticilerinden sadece biri “geleneksel öğrenci yaklaşım yöntemini” kullandığını belirtmiştir. Bunun yanında “çağdaş öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını beş okul yöneticisi, “bütünleşik öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını dokuz okul yöneticisi belirtmiştir. Buna karşın psikolojik danışmanların tamamı “çağdaş öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını belirtmiştir.

Okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların birbirleri hakkında algıladıkları öğrenci yaklaşımları. Bu bölümde, Okul Yöneticileri ve Psikolojik Danışmanların Birbirleri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşımları karşılaştırılmıştır.

Tablo 9. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin birbirleri hakkında algıladıkları öğrenci yaklaşım yöntemlerine ilişkin görüşleri

Öğrenci Yaklaşımları “n” Değerleri			
	Okul Yöneticilerinin Psikolojik Danışmanlar Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşım Yöntemleri	Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticileri Hakkında Algıladıkları Öğrenci Yaklaşım Yöntemleri	
Geleneksel	2	13	
Çağdaş	10	1	
Bütünleşik	3	1	

Tablo 9 incelendiğinde, psikolojik danışmanların “geleneksel öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını iki okul yöneticisi, “çağdaş öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını on okul yöneticisi ve “bütünleşik öğrenci yaklaşım yöntemini” uyguladığını üç okul yöneticisi belirtmiştir. Bunun yanında psikolojik danışmanlar, “geleneksel öğrenci yaklaşım yöntemini” on üç okul yöneticisinin uyguladığını, “çağdaş öğrenci yaklaşım yöntemini” bir okul yöneticisinin uyguladığını ve “bütünleşik öğrenci yaklaşım yöntemini” bir okul yöneticisinin uyguladığını belirtmiştir.

Engeller

Bu bölümde okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların belirttiği engeller karşılaştırılmıştır.

Tablo 10. Psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin belirttiği engeller

Okul Yöneticilerinin Belirttiği Engeller	n	Psikolojik Danışmanların Belirttiği Engeller	n
Öğrenci sayısının fazla oluşu	7	Öğrenci sayısının fazla oluşu	9
Veli ilgisizliği	6	Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin PDR hizmetlerine olumsuz bakış açısı	8
Sosyo-kültürel çevre	6	Veli ilgisizliği	7
Psikolojik danışmanların beklentilerinin okul yönetimi ile uyumsuz oluşu	6	Fiziksel yetersizlikler	7
Psikolojik danışmanların alanları ile ilgili fazla hizmet içi eğitim faaliyetinin yapılmaması ve Psikolojik danışmanların kendilerini geliştirmemesi	5	Psikolojik danışmanların fazla evrak işi ile uğraşmak zorunda olmaları	6
Olumsuz Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen tutumu	5	Öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerinin dinlenmemesi	6

Tablo 10 incelendiğinde okul yöneticileri, öğrenci sayısının fazla oluşunu (n=7) en önemli engel olarak belirtmiştir. Bu engel türünü veli ilgisizliği (n=6) takip etmektedir. Bu engelleri sırası ile sosyo-kültürel çevre (n=6), psikolojik danışmanların beklentilerinin okul yönetimi ile uyumsuz oluşu (n=6), psikolojik danışmanların alanları ile ilgili fazla hizmet içi eğitim faaliyetinin yapılmaması ve psikolojik danışmanların kendilerini geliştirmemesi (n=5) ve olumsuz psikolojik danışman ve rehber öğretmen tutumu (n=5) izlemektedir. Öğrenci sayısının fazla oluşu (n=9) psikolojik danışmanların da birinci sırada belirttiği engel türüdür. Buna karşın psikolojik danışmanlar, öğretmenlerin PDR hizmetlerine olumsuz bakış açısını (n=8) ikinci sırada belirtmiştir. Bu engel türünü sırası ile veli ilgisizliği (n=7), fiziksel yetersizlikler (n=7), psikolojik danışmanların fazla evrak işi ile uğraşmak zorunda olmaları (n=6) ve öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerinin dinlenmemesi (n=6) izlemektedir.

Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 15 okul yöneticisi ve 15 psikolojik danışman ile çalışılmıştır. Araştırmanın bulguları yeterlilik, ihtiyaçlar, destekler, öğrenci yaklaşımları ve engeller olmak üzere beş tema üzerinden şekillendirilmiş olup, araştırma sonucunda okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların değerlendirmelerine ulaşılmıştır.

Yeterlilik teması çerçevesinde psikolojik danışmanların, okul yöneticilerinin PDR çalışmalarının desteklenmesi ve öneminin anlaşılmasına ilişkin yeterliliklerini; okul yöneticilerinin ise psikolojik danışmanların gizlilik gibi etik ilkeleri uygulama ile öğretmen, veli, okul personeli ve öğrencilerle kurdukları iletişim yeterliliklerini öne çıkardıkları görülmektedir. Bu bulgu, Ünal ve Ünal (2010, s. 929) ile Gündüz, İnandı ve Tunç (2014, s. 25)'un bulgularını destekler niteliktedir.

Sonuçlara kişisel özelliklere yönelik yeterlilik açısından bakıldığında, psikolojik danışman ve yöneticilerin karşılıklı olarak iletişim kurma ve sürdürme becerilerine dönük yeterlilikleri öne çıkardıkları görülmektedir. Çalışmaya katılan psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin dinleme becerileri, öğrenci ve okul personeli ile ilişkiler kurma, çalışmalarında adaletli olma gibi alanlardaki özelliklerine vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde okul yöneticileri psikolojik danışmanların yönetici ve öğretmenlerle eş

güdümlü çalışmalarını, öğrenci ve velileri ile sağlıklı ilişkiler kurmalarını, öğrenci merkezli anlayışa yönelik çalışmalar yaptıklarını vurgulamışlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde PDR hizmetlerinin yürütülmesi çerçevesinde okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların olumlu yönde iletişim becerileri sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmanın ihtiyaçlar ana temasına yönelik sonuçlara bakıldığında bireysel, örgütsel ve toplumsal alana dönük ihtiyaçların öne çıktığı görülmektedir. Bireysel ihtiyaçlara bakıldığında okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların bireysel gelişimi destekleyen seminer ve kurs gibi etkinliklerin artırılmasına dönük beklentilerin öne çıktığı görülmüştür.

Örgütsel ihtiyaçlar alt temasına bakıldığında yönetici ve psikolojik danışmanların farklı ihtiyaçlarının olduğu anlaşılmıştır. Okul yöneticileri örgütsel olarak psikolojik danışmanların, PDR hizmetlerinin işlevsel yürütülmesi konusunda ve okul yönetimi ile işbirliği yapma noktasında daha istekli olmalarına dönük ihtiyaca vurgu yaparken; psikolojik danışmanların ise bireysel ve grupla psikolojik danışma ve görüşme yapmaya dönük fiziksel (bağımsız görüşme odası, araç-gereç, kırtasiye vs.) ihtiyaçlara dönük beklentilerini öne çıkardıkları görülmüştür. Diğer bir anlatımla örgütsel bağlamda yöneticiler, psikolojik danışmanların kişisel katkılarına dönük beklenti oluştururken, psikolojik danışmanlar yöneticilerin fiziksel gereksinimlere dönük ihtiyaçların giderilmesine yönelik beklentilerini öne çıkarmıştır denilebilir. Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001, s. 19) ile okul yöneticilerinin, okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç ve gereci sağlaması gerektiğini belirtmektedir.

Yeterlilik ve ihtiyaçlar birlikte değerlendirildiğinde okul yöneticileri, psikolojik danışmanların iletişim ve mesleki anlamda yeterliliklerini vurgularken yüksek düzeyde istek ve motivasyon ile çalışmalarını beklemektedir. Kuşkusuz psikolojik danışmanların mesleki sorumluluklarını yerine getirmesinde daha yeterli hale gelmeleri için temel gereksinimleri olan fiziksel çevrelerinin istenilen düzeye getirilmesi gerekmektedir. Birçok okulda birden fazla psikolojik danışman çalışması sevindirici olmakla birlikte bireysel ve grupla danışma çalışmalarının yapılabileceği bağımsız bir ofisin olmadığı bilinmektedir. Yöneticilerin gizlilik ve güven konusunda psikolojik danışmanlara yükledikleri yeterlilik algılarından hareketle bağımsız bir birimin varlığı okullarda yürütülen PDR hizmetlerinin verimliliği açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Oysaki okulun idari işlerini yürüten yöneticilerin PDR hizmetleri kadar hassas, kişisel bütünlük açısından, gizlilik içeren hizmet alanları yer almamaktadır. Bu bağlamda bazı okullarda birden fazla psikolojik danışmanın aynı odayı paylaştığı gibi birden fazla yönetici de aynı ofiste görev yapıp, okul için gerekli olan fiziksel mekânlar elde edilebilir.

Toplumsal ihtiyaçlar alt temasına göre okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların veli desteği ve okul-aile işbirliğine yönelik ihtiyaçları ortak olarak belirledikleri ve öne çıkardıkları görülmektedir. Veliler, eğitim ve okul sistemi içerisinde vazgeçilmez öneme sahiptir. Hem okulun hem öğrencinin başarısı; velinin ilgisine, öğretmenler ile iletişimine ve okulun yönetsel işleyişine katılmaları ve söz sahibi olmalarına bağlıdır denilebilir. Alanyazında, velilerin okul sistemi içerisindeki önemini ortaya koyan çalışmalar bu yorumu destekler niteliktedir (Burns, Roe ve Ross 1992; Bilgin, 1990 ve Çelenk, 2003).

Araştırmaya katılan yönetici ve psikolojik danışmanların, PDR hizmetlerinin sunulmasında algıladıkları desteklere ilişkin kurumsal ve kişisel olmak üzere iki boyutun öne çıktığı görülmektedir. Kurumsal destek çerçevesinde bakıldığında okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların fiziksel koşulları öne çıkardıkları görülmektedir. Ortak olarak bunu öne çıkarmalarına karşın okul yöneticilerinin çoğu (n=9) fiziki imkânların sağlanması konusunda destekleri olduğunu öne sürerken, az sayıdaki (n=5) psikolojik danışman, fiziksel koşulların sağlıklı ve uygun bir ortamda desteklendiğini öne sürmektedirler. Bu sonuçtan anlaşılacağı üzere okullarda sunulan fiziksel iyileştirmelerin okul yöneticisi ve psikolojik danışmanlar tarafından farklı anlaşıldığı görülmektedir. Diğer bir deyişle okul yöneticilerinin çoğu verdikleri fiziksel destek miktarının PDR çalışmalarının yürütülmesi hususunda daha yeterli algıların, bu algıya az sayıda psikolojik danışmanın sahip olduğu anlaşılmıştır.

Destek temasının kişisel/sosyal destek alt temasına bakıldığında kurumsal destek alt temasına benzer bir durum olduğu söylenebilir. Okul yöneticilerinin çoğu psikolojik danışmanlar tarafından gerçekleştirilen çalışmaların yürütülmesi konusunda destek sunduklarını ifade ederken, araştırmaya katılan

psikolojik danışmanların üçte birinden daha azı (n=4) PDR çalışmaları konusundaki iş birliği vurgusunu yapmıştır. Kurumsal ve kişisel destek birlikte düşünüldüğünde okul yöneticilerinin algısal olarak yeterli desteği sundukları ifade edilebilir. Ancak psikolojik danışmanların kişisel ve kurumsal olarak okul yöneticilerinden algıladıkları destek daha az olarak değerlendirilmektedir. Algılardaki farklılaşma PDR hizmetlerinin felsefe ve kuramsal çerçevesinin okul yöneticileri tarafından alanın beklediği ölçüde anlaşılammış olmasından kaynaklanabilir.

Okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların öğrencilere dönük yaklaşımları ele alındığında, yöneticilerin çoğu kendilerinin bütünsel yaklaşıma yakın olduklarını; diğer yandan araştırmaya katılan psikolojik danışmanların tamamının modern öğrenci yaklaşımına sahip olduklarını düşünmektedirler. Yönetici ve psikolojik danışmanların birbirlerinin öğrenci yaklaşımlarına bakıldığında okul yöneticilerinin çoğunluğu psikolojik danışmanları modern yaklaşıma yakın bulurken, tam tersi psikolojik danışmanların büyük bir çoğunluğu okul yöneticilerini geleneksel öğrenci yaklaşımına uygun değerlendirmektedir. Söz konusu bu durum yönetici ve psikolojik danışmanların öğrencilere bakış açılarının farklı olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın yöneticilerin PDR hizmetleri ve psikolojik danışmanlara ilişkin tutumlarını da etkilediği ifade edilebilir. Bu durum kurumsal ve fiziksel destek konusundaki psikolojik danışman ve yönetici farklılaşmasının nedenlerini de açıklayabilir. Yani, öğrencisine geleneksel perspektiften bakan yönetici, PDR hizmetlerine ilişkin sağladığı katkıyı ve desteği olması gerekenden daha fazla algılayabilir. Ancak, hem kendileri hem de yöneticileri tarafından modern öğrenci yaklaşıma daha yakın görülen psikolojik danışmanlar için bu geleneksel bakış açısının sunduğu destek mekanizmaları yeterli görülmeyebilir.

PDR hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan engellere bakıldığında öğrenci sayısının fazla oluşu yönetici ve psikolojik danışmanların ortaya koydukları en öncelikli engel olarak görülmektedir. Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği'nin (ASCA, 2015) ideal standart olarak her 250 öğrenciye bir psikolojik danışman düşmesi gerektiği görüşü dikkate alındığında psikolojik danışmanlar üzerine düşen yükün öğrenci sayısı açısından fazla olduğu söylenebilir. Bu bulgu, Karataş ve Şahin Baltacı (2013, s. 435)'nin bulgularını destekler niteliktedir. Okul yöneticilerinin belirttiği diğer engellerden psikolojik danışmanlarla ilgili olanları psikolojik danışmanların beklentilerinin yöneticilerle uyumsuz olması, psikolojik danışmanların kendilerini geliştirmemeleri ve olumsuz psikolojik danışman tutumları şeklinde iken; psikolojik danışmanların okul yönetiminden beklentilerine ilişkin engelleri, okul yöneticisi ve öğretmenlerin PDR hizmetlerine ilişkin bakış açısı, fiziksel yetersizlik, psikolojik danışmanların fazla evrak işi ile uğraşması ve görüşlerinin dikkate alınmaması şeklindedir. Bu bulgu Karataş ve Şahin Baltacı (2013, s. 436), Can (2010, s. 916) ve Karaküçük (2010, s. 430)'ün bulgularını destekler niteliktedir. Engeller temasında anlaşılacağı üzere psikolojik danışmanların ortaya koyduğu engellerin yine öğrenci ve PDR alanına ilişkin bakış açılarından kaynaklandığı ifade edilebilir. Yeterince anlaşılmadıklarını, yönetici ve öğretmenlerin olumsuz yaklaşımlarına maruz kaldıkları belki de bu nedenle fiziksel koşullarının iyileştirilmediği; bu durumun da psikolojik danışmanların çalışma isteklerini azalttığı ifade edilebilir.

Çalışmanın bulguları ışığında alanda çalışacak uzmanlara ve araştırmacılara aşağıdaki öneriler getirilebilir.

1. Sonuçlar okul yöneticileri ve psikolojik danışmanların iletişim kurmada birbirlerini yeterli bulmaktadır. Elde edilen bu kazanımın daha da güçlendirilmesi ve korunması için okullardaki konsültasyon hizmetleri güçlendirilmelidir.
2. İhtiyaçlar temasından hareketle bireysel gelişimi destekleyen kurs ve seminerler artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir.
3. Örgütsel ihtiyaçlar çerçevesinde düşünüldüğünde okul yöneticilerinin özellikle bireysel ve grupla psikolojik danışma çalışmalarını sağlıklı yürütmeleri için psikolojik danışmanların fiziki ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Bu durumun karşılanması psikolojik danışmanların okul yöneticileriyle işbirliğini geliştireceğine inanılmaktadır. Fiziksel eksikliklere rağmen okul psikolojik danışmanlarının gizlilik gibi etik konularda yeterli algılandığı düşünüldüğünde bu alandaki düzenlemelerin okulun işlevselliğini arttıracığı söylenebilir.
4. Mevcut durum değerlendirildiğinde yeterli birime sahip olmadığını düşünen okullarda, okul yöneticilerinin aynı birimi kullanması yolu ile ek birimler oluşturulabilir.

5. Okullardaki PDR hizmetlerinin, alanın standartlarına ulaştırılması bağlamında öğrenci yaklaşımları ve kişisel gelişim konusundaki ihtiyaçları birlikte değerlendirildiğinde öğrenci merkezli anlayışın geliştirilmesi ve birey merkezli yönetsel becerilerin kazandırılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Kuşkusuz bu anlayışın geliştirilmesi yöneticiler ile psikolojik danışmanların işbirliğini maksimum seviyeye ulaştırabilecektir.
6. Benzer şekilde PDR hizmetlerinin gelişime yönelik engellerin ortadan kaldırılması ve bu hizmetlerin daha etkin olması için veli ve öğretmenlere dönük çalışmalar da yürütülmelidir. Bunun için okul psikolojik danışmanlarının çalışmalarının bir kısmının yönetici, öğretmen ve velileri katılımı sağlamaya dönük etkinliklere ayrılmalıdır.
7. Okul yöneticileri tarafından, okullarda bulunan PDR servislerinin ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda çalışmalar yapılmalı, ihtiyaçların belirlenmesinde psikolojik danışmanların da fikirleri ve beklentileri alınmalıdır. Psikolojik danışmanların çalışma isteklerinin artırılabilmesinin bir yolunun da bu olduğu düşünülmektedir. Bu konuda okullarda yapılan konsültasyon çalışmaları çeşitlendirilmeli ve artırılmalıdır.
8. Okullarda öğrenci sayılarına uygun sayıda psikolojik danışman istihdamı sağlanmalı ve danışman-öğrenci oranı uluslararası standartlara ulaştırılmalıdır.
9. Okul yönetiminin tek karar mercii olmaması, okulu tüm fertlerin birlikte yönetmesi ve fikirlerin saygılı bir ortamda dinlenmesi için okul yönetimi ile öğretmenler, psikolojik danışmanlar, öğrenciler ve velilerin iş birliği ve iletişimini artırıcı seminer ve kurslar planlanmalıdır.

Kaynakça

- Abacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Akbaş, S. (2001). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ametea, E. S. & Clark, M. A. (2005). Changing schools, changing counselors: A qualitative study of school administrators' conceptions of the school counselor role. *Professional School Counseling*, 9(1), 16-27.
- ASCA (2005). *A framework for school counseling programs*. 13.07.2015 tarihinde <http://schoolcounselor.org/Ascanationalmodel/media/ANM-templates/ANMExecSumm.pdf> adresinden alınmıştır.
- Başaran, M. (2008). *İlköğretim okullarındaki yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinden beklentileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, M. (1990). *Ankara merkez ilçelerindeki ortaokullarda okul ve ailenin işbirliği ve sorunları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bozic, N. ve Carter, A. (2002). Consultation groups: Participants' views. *Educational Psychology in Practice*, 18(3), 189-201. doi: 10.1080/0266736022000010230
- Burns, C. P., Roe, B. D. and Ross, E. P. (1992). *Teaching reading in today's elementary schools*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Camadan, F. ve Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Can, E. (Mayıs 2010). *İlköğretim okullarında görevli rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların incelenmesi*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, 20-22 Mayıs 2010, Elazığ. 29.07.2015 tarihinde http://www.pegem.net/akademi/sempozyumbildiri_detay.aspx?id=122011 adresinden alınmıştır.

- Cooper, M., Hough, M. & Loynd, C. (2005). Scottish secondary school teachers' attitudes towards and conceptualisations of counselling. *British Journal of Guidance and Counseling*, 33(29), 199-221. doi:10.1080/03069880500132722
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erözkan, A. (1997). *İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Fitch, T., Newby, E., Ballester, V. & Marshall, J. L. (2001). Future school administrators' perceptions of the school counselor's role. *Counselor Education & Supervision*, 41, 89-99. doi:10.1002/j.15566978.2001.tb01273.x
- Gündüz, B., İnandı, Y. ve Tunç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Betimsel bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(2), 19-34.
- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel ve mekânsal koşullarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 421-440.
- Karataş, Z. ve Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kılıç, F. (2010). *İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2001). Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği. *T. C. Resmi Gazete*, 24376, 17.04.2001.
- Onur, M. (1997). *Giresun ili merkez liselerindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin rehberlik anlayışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Owen, K. F. ve Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 207-221.
- Özabacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özgüven, İ. E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Peker, A. ve Kaygusuz, C. (2009). Genel ve meslek liselerindeki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeylerinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 96-111.
- Reiner, S. M., Colbert, R. D. & Perusse, R. (2009). Teacher perceptions of the professional school counselor role: A national study. *Professional School Counseling*, 12(5) 324-332. doi: 10.5330/PSC.n.2010-12.324
- Ross, W. & Herrington, D. (2005-2006). A comparative study of pre-professional counselor/principal perceptions of the role of the counselor in public schools. *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal-Electronic*, 23(4E).

- Sürücü, A. ve Yavuz, M. (2013). Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul müdürü-rehber öğretmen etkileşiminin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*, 6(4), 1029-1047.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ünal, A. ve Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2).
- Ünal, E. (2004). *İlköğretim okullarında profesyonel olmayan rehberlik çalışmaları ve eksikliği hissedilen hizmetler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, 6-9 Temmuz 2004, Malatya. 13.07.2015 tarihinde <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/229.pdf> adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zalaquett, C. P. (2005). Principals' perceptions of elementary school counselors' role and functions. *Professional School Counseling*, 8(5), 451-457.